

PLEITNOTA

Aan het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden
te Leeuwarden

Betreft : anoniem lid OvRAN
Parketnr. : 21/006167-14
Zitting : maandag 15 juni 2015 te 11:30 uur

Edelgrootachtbaar College, Edelgrootachtbare Heer, Vrouwe Voorzitter,

1. Cliënt komt in hoger beroep tegen het vonnis van de kantonrechter Leeuwarden d.d. 9 oktober 2014, omdat hij het principieel oneens is met die uitspraak, ook al is de opgelegde geldboete relatief gering. Cliënt kan hier vandaag niet aanwezig zijn. Ik ben door hem uitdrukkelijk gemachtigd namens hem de verdediging te voeren. Ondanks het feit dat de officier v justitie het in eerste instantie bepleite verweer gedegen vond, heeft de kantonrechter het tenlastegelegde toch strafbaar beoordeeld. Het door mij in hoger beroep te voeren verweer is identiek aan het eerder bij de kantonrechter gevoerde verweer.
2. Cliënt wordt verweten dat hij in de periode van 1 november 2013 tot en met 14 november 2013 te Delfstrahuizen wederrechtelijk de titel RA of AA heeft gevoerd en zich ook als zodanig heeft gedragen.
3. Cliënt is van mening dat het bewezen verklaarde niet strafbaar is, aangezien art. 41 lid 2 Wet op het Accountantsberoep in strijd is met internationaalrechtelijke bepalingen en als zodanig buiten toepassing zou moeten worden gelaten.
4. De wettelijke bepaling komt erop neer dat er sprake is van dwang voor professionele accountants om zich alleen accountant etc. te kunnen noemen door het lidmaatschap van de NBA. Wat cliënt betreft is er sprake van ontoelaatbare verenigingsdwang.
5. De eerste en meest treffende formulering van dat verbod op verenigingsdwang is gelegen in art. 20 lid 2 van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens dat voorschrijft: *“Niemand mag worden gedwongen tot een vereniging te behoren.”* Met slechts enkele beperkingen in geval van publieke noodzaak, is dit beginsel later geherformuleerd via art. 11 van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

6. De Raad van State oordeelde op 09-01-2008 in haar uitspraak [LJN: BC1524](#) onder rechtsoverweging 2.9.4 dat *"Uit de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 29 april 1999, nr. 25088/94, Chassagnou en anderen tegen Frankrijk (NJ 1999, 649), volgt dat het begrip 'vereniging' in artikel 11 EVRM een autonome betekenis toekomt, waarbij de aanduiding in het nationale recht van beperkte waarde is en slechts een vertrekpunt voor de beoordeling vormt.*
7. Vervolgens concludeert de Raad van State *"Hieruit volgt dat een huisartsengroep voor langere tijd en voor gemeenschappelijke doeleinden wordt opgericht en een zekere institutionele structuur heeft. Gezien het voorgaande is de Afdeling van oordeel dat de hagro, zoals omschreven in het Besluit CHVG no. 2-2002, kan worden aangemerkt als een vereniging als bedoeld in artikel 11, eerste lid, van het EVRM."*
8. Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) concludeerde in zijn uitspraak van 15 februari 2011 [LJN: BQ7974](#), inzake het verzoek d.d. 22 oktober 2008 van 3 leden van OvRAN, voormalige leden Nivra, zonder enige nadere motivatie onder rechtsoverweging 5.2 dat *"De inschrijving in het register kan niet los worden gezien van het lidmaatschap van het NIVRA nu, gelet op artikel 1, eerste lid, Wet RA, rechtstreeks uit de wet voortvloeit dat degene die in het register staat ingeschreven lid is van het NIVRA. Uit artikel 1, tweede lid, Wet RA volgt dat het NIVRA is te beschouwen als een openbaar lichaam in de zin van artikel 134 van de Grondwet. Gezien het karakter van het NIVRA en de omstandigheid dat aan inschrijving in het register het lidmaatschap is gekoppeld, kan een beroep op artikel 11 van het EVRM, dat ziet op lidmaatschap van privaatrechtelijke verenigingen, naar het oordeel van het College niet met vrucht worden gedaan."*
9. Gezien de tegenspraak met het EVRM van deze laatste uitspraak is op 12 augustus 2011 een klacht ingediend bij EHRM, geregistreerd als "Ovran and Others v. the Netherlands" onder nr.51016/11.
10. Op 21 april 2015 heeft het EHRM klagers niet-ontvankelijk verklaard, omdat de procedure-mogelijkheden in Nederland nog niet zouden zijn uitgeput. Een civiele procedure in Nederland wordt thans overwogen.
11. Bij Nederlandse publiekrechtelijke georganiseerde beroepsverenigingen voor bijv. juristen, notarissen, medici, bestaat het goede gebruik dat ook zonder lidmaatschap van die vereniging, de betreffende academische titel behouden blijft. Een Mr. in de rechten blijft Mr. in de rechten ook als hij geen advocaat/notaris meer is of wil worden en niet (meer) is ingeschreven in het betreffende beroepsregister. Een Drs. in de medicijnen bijvoorbeeld blijft Drs. in de medicijnen ook al is hij niet meer ingeschreven in het BIG-register. De koppeling van academische titels aan een beroepsregister, is in Nederland dan ook ongebruikelijk.
12. Voor veel accountants daarentegen is de kwalificatie accountant, RA, registeraccountant of AA, accountant-administratieconsulent hun enige academische titel. Daar gaat een langdurige en kostbare theoretische en praktische opleiding aan vooraf. Meer dan 50% van de accountants zijn werkzaam in het bedrijfsleven of overheid in financiële functies waarvoor die academische kwalificatie als accountant nuttig en wenselijk is. Veel minder dan 50% zijn werkzaam op accountantskantoren, die jaarrekeningen voor klanten samenstellen en die klanten adviseren. Voor hen is die academische kwalificatie economisch gezien nog meer nodig om zich te kwalificeren in het maatschappelijk verkeer. Slechts een

klein percentage accountants is ingeschreven in het beroepsregister van de AFM als controlerend accountant.

13. Daarbij komt dat niet alle accountants die in Nederland het accountantsberoep mogen uitoefenen zijn ingeschreven in het ledenregister van de NBA voorheen Nivra/NOvAA. Buitenlandse accountants zijn immers vrijgesteld van die verplichting op grond van art. 2 lid 3 WAB. Strijdigheid met art. 14 EVRM en verboden discriminatie van Nederlandse accountants t.o.v. buitenlandse accountants is het gevolg. Aldus kan het ledenregister NBA ook niet kwalificeren als beroepsregister. Door dit alles heerst verwarring in het maatschappelijk verkeer of accountantstitels nu opleidingstitels zijn of beroepstitels.
14. Daarnaast betekent de koppeling van accountantstitels aan de verplichte inschrijving in het ledenregister van NBA voorheen Nivra/NOvA een extreme vorm van indirecte verenigingsdwang voor Nederlandse accountants door verlies van het eigendomsrecht op die titel. Zo ontstaat ook strijdigheid met artikel 1 van het Protocol Nr. 1 EVRM inzake het recht op ongestoord genot van eigendom.
15. In aanvulling op de rechtsoverwegingen bij de Raad van State in haar uitspraak [LJN: BC1524 inzake huisarts](#) d.d. 09-01-2008, is in de eerder genoemde klacht over de uitspraak CBB bij EHRM geregistreerd als "Ovran and Others v. the Netherlands", niet alleen verwezen naar het door de Raad van State al geciteerde arrest EHRM [Chassagnou](#)¹. Ook een later EHRM arrest [Schneider](#)² en een eerder arrest [Le Compte](#)³ zijn opgenomen in die klacht. In de latere arresten overwogen de rechters unaniem dat de rechtsvorm publiek- of privaatrechtelijk nauwelijks relevant is bij de beoordeling of verenigingsdwang verboden in art. 11 EVRM mag worden toegepast. Het oudere arrest Le Compte verdient verdere aandacht omdat daarin specifiek werd geoordeeld over de vraag wanneer een beroepsregister toelaatbaar is voor professionals en wanneer een dergelijk beroepsregister verboden verenigingsdwang betekent. Zo werden in dit arrest Le Compte 2 criteria genoemd om bij organisaties van beroepsbeoefenaren onderscheid te maken tussen registratiedwang en verenigingsdwang. Enerzijds een 'hinder'criterium in ro. 65⁴, anderzijds een 'integratie'criterium in ro. 64⁵.
- 'Hindercriterium': In dit arrest Le Compte wordt in ro. 65 zonder voorbehoud gesteld dat de opzet van een dergelijke publiekrechtelijke organisatie niet mag verhinderen andere beroepsorganisaties te vormen. Dat Nivra/NOvAA c.q. NBA daarin gesteund door het Ministerie van Financiën andere accountantsverenigingen met vergelijkbare regelgeving en opleidingskwalificaties 'hinderen' c.q. 'verhinderen' door onnodig een academische titel te

¹ CASE OF CHASSAGNOU AND OTHERS v. FRANCE: Applications nos. 25088/94, 28331/95 and 28443/95, 29 April 1999

² AFFAIRE SCHNEIDER c. LUXEMBOURG: Requête no 2113/04, 10 Juli 2007

³ CASE OF LE COMPTE, VAN LEUVEN AND DE MEYERE v. BELGIUM: Application no. 6878/75; 7238/75, 23 Juni 1981

⁴RO 65: *However, there is a further requirement: if there is not to be a violation, the setting up of the Ordre by the Belgian State must not prevent practitioners from forming together or joining professional associations. Totalitarian régimes have resorted - and resort - to the compulsory regimentation of the professions by means of closed and exclusive organisations taking the place of the professional associations and the traditional trade unions. The authors of the Convention intended to prevent such abuses*

⁵RO 64: The Court notes firstly that the Belgian Ordre des médecins is a public-law institution. It was founded not by individuals but by the legislature; it remains integrated within the structures of the State and judges are appointed to most of its organs by the Crown. It pursues an aim which is *in the general interest, namely the protection of health, by exercising under the relevant legislation a form of public control over the practice of medicine. Within the context of this latter function, the Ordre is required in particular to keep the register of medical practitioners. For the performance of the tasks conferred on it by the Belgian State, it is legally invested with administrative as well as rule-making and disciplinary prerogatives out of the orbit of the ordinary law (prerogatives exorbitantes du droit commun) and, in this capacity, employs processes of a public authority.....*

verbinden aan een ledenregister van een publiekrechtelijke organisatie, behoeft nauwelijks verdere toelichting. Nivra/NOvAA c.q. NBA maken zeer actief strafrechtelijk jacht op o.a. leden van OvRAN die zich accountant en dergelijke noemen. Deze casus is een gevolg daarvan.

- ‘Integratiecriterium’: In het arrest Le Compte wordt in ro. 64 ook buiten twijfel gesteld dat een dergelijke publiekrechtelijke organisatie geïntegreerd moet zijn in de structuren van de Staat of beschikt over bijzondere bevoegdheden. Feit is echter dat tuchtrecht, wettelijke controle, opleidingseisen buiten Nivra/NOvAA c.q. NBA zijn geplaatst. Er is derhalve geen sprake van *‘integratie in de structuren van de staat’* of bijzondere bevoegdheden die een gewone civiele vereniging niet heeft door eisen aan het lidmaatschap te stellen.

Het arrest Le Compte maakt duidelijk dat aan beide criteria voldaan moet zijn, wil er sprake zijn van een toelaatbaar beroepsregister. Wanneer, zoals bij Nivra/NOvAA c.q. NBA het geval is, ofwel wordt gehinderd etc. ofwel niet is geïntegreerd etc., is sprake van verboden verenigingsdwang.

16. Er is echter een eenvoudiger weg in Nederland om aan te tonen dat sprake is van verboden verenigingsdwang. De uitspraak CBB van 15 februari 2011 [LJN: BQ7974](#) citeert onder ro. 2 alleen lid 1 van art. 11 EVRM. Er is echter ook een lid 2 dat luidt: *“De uitoefening van deze rechten mag aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Dit artikel verbiedt niet dat rechtmatige beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van deze rechten door leden van de krijgsmacht, van de politie of van het ambtelijk apparaat van de Staat.”*
17. Deze tekst beperkt de uitzonderingen op lid 1 tot noodzakelijk in een democratische samenleving in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het is onmogelijk onder deze beperkte uitzonderingen ook verenigingsdwang voor accountants te vatten.
18. Sterker nog, juist bij medici die wel onder deze beperkte uitzonderingen van art. 11 lid 2 EVRM vallen, stelt de Nederlandse Staat uitdrukkelijk in de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) onder art. 14 lid 5: *“Inschrijving in een erkend specialistenregister is niet afhankelijk van het lidmaatschap van de organisatie.”* Met organisatie wordt bedoeld een (publiekrechtelijk) organisatie van medische specialisten zoals arts, tandarts etc.
19. Kortom, het is zeer wel mogelijk in een democratische samenleving, het beroepsregister los te koppelen van het ledenregister van een organisatie. Dat maakt onbegrijpelijk waarom het Ministerie van Financiën ook via titelbescherming vasthoudt aan een monopoliepositie voor de organisatie NBA en daarmee verboden indirecte verenigingsdwang. Het voorbeeld van de federatieve organisatie KNMG (Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst), zou toch ook model kunnen staan voor accountants.

20. Voor zover nog nodig na het voorgaande maakt het EHRM ook duidelijk met bijv. [REDFEARN v. THE UNITED KINGDOM](#)⁶ dat ook indirecte verenigingsdwang via indirecte pressiemiddelen zijn verboden via ro. 49: “Therefore, the principal question for the Court to consider is whether, bearing in mind the margin of appreciation afforded to the respondent State in this area, the measures taken by it could be described as “reasonable and appropriate” to secure the applicant’s rights under Article 11 of the Convention (see, mutatis mutandis, Plattform “Ärzte für das Leben” v. Austria, cited above, §§ 32 – 34, Gustafsson v. Sweden, cited above, § 45, and Fuentes Bobo v. Spain, cited above, § 38).”. In Nederlandse verhoudingen toegepast op accountants, blijkt hier dat de Nederlandse Staat niet alleen geen “reasonable and appropriate” maatregelen heeft genomen maar juist welbewust maatregelen treft de rechten van cliënt onder art. 11 EVRM te beperken.
21. Zoals eerder opgemerkt staat art. 2 lid 3 WAB toe dat buitenlandse accountants zich niet hoeven in te schrijven in het ledenregister NBA, voorheen Nivra/NOvAA. Voorwaarde is -simpel samengevat- een buitenlandse bevoegdheid tot controle jaarrekeningen en niet in Nederland gevestigd. Cliënt had bij zijn inschrijving bij de NOvAA die bevoegdheid tot controle jaarrekeningen. Om die uit te oefenen is alleen inschrijving in het AFM register noodzakelijk. Het is niet nodig in dit kader te detailleren hoe gemakkelijk het is een dergelijke bevoegdheid te verwerven in sommige landen via sommige cursussen. De verplichting om zich buiten Nederland te vestigen en een extra buitenlandse bevoegdheid te verwerven, betekent ook verboden discriminatie. Temeer daar de opleidingseisen en regelgeving van OvRAN, waar cliënt lid van is, zwaarder zijn dan die van sommige van die vele honderden buitenlandse accountantsorganisaties. Voor de goede orde zij opgemerkt dat in de klacht over de uitspraak CBB van 15 februari 2011 [LJN: BQ7974](#) bij EHRM geregistreerd als “Ovran and Others v. the Netherlands”, ook betrekking had op verboden discriminatie van OvRAN zelf en drie van haar leden.
22. In Nederland is de gebruikelijke waarborg tegen titelmisbruik te vinden in art. 435 van het Wetboek van Strafrecht. Daar worden alleen genoemd beroepstitels als advocaat en gerechtsdeurwaarder naast diverse wetenschappelijke titels. De titels accountant, RA, AA, registeraccountant of accountant-administratieconsulent komen daar niet in voor want zijn geregeld in artikel 41 van de Wet op de Accountants-Administratieconsulenten c.q. artikel 41 van de WAB. In de Wet BIG zijn ook strafbepalingen opgenomen tegen titelmisbruik. Zoals eerder opgemerkt beschikken veel accountants alleen over de academische titels accountant, RA, AA, registeraccountant of accountant-administratieconsulent. De combinatie van het beroepsregister voor accountants met het ledenregister bij NBA, voorheen Nivra/NOvAA betekent dus niet alleen indirecte verenigingsdwang maar heeft ook economische gevolgen. Het niet meer kenbaar mogen maken van die academische titels in het maatschappelijk verkeer na een kostbare opleiding, betekent verlies van eigendomsrechten, althans het recht op ongestoord genot van eigendom. Dit klemmt des te sterker omdat velen er van zijn overtuigd dat de regelgeving van de NBA voor de uitoefening van diverse specialismen in accountancy niet altijd kwaliteitsbevorderend werkt en soms ernstige nadelen impliceert. Er is ook geen sprake van enig algemeen belang want zoals uit de Wet BIG blijkt kan een beroepsregister zonder problemen worden gescheiden van een verenigings- of ledenregister.

⁶CASE OF REDFEARN v. THE UNITED KINGDOM: Application no. 47335/06, 6 November 2012

23. In het arrest van de Hoge Raad [arrest LJN: AA4576](#) van 25 januari 2000 is de strafmaat van €500 boete voor een niet kwalificerende accountant bevestigd door het betreffende beroep ongegrond te verklaren. Dit betrof een overigens vergelijkbaar geval met het verschil dat cliënt wel degelijk ingeschreven was in het leden-register NOvAA maar op principiële en praktische gronden heeft opgezegd. Cliënt is ook lid van OvRAN met als gevolg dat hij, net als bij de NBA, voorheen NOvAA, onderhevig is aan de IFAC eisen voor permanente educatie alsmede tuchtrecht en toetsing. In die omstandigheden zijn voldoende voorwaarden aanwezig voor de constatering dat het Hof het juiste verband tussen schuld en boete miskende. Ofwel kende het Hof deze omstandigheden niet of kende daar niet de waarde aan toe die ze behoren te hebben.
24. Gelet op het vorenstaande verzoek ik u cliënt te ontslaan van alle rechtsvervolgning wegens niet strafbaarheid van het feit.
25. Geheel subsidiair wordt een strafmaatverweer gevoerd en wordt verzocht cliënt schuldig te verklaren zonder oplegging van straf, dan wel een substantieel lagere geldboete op te leggen.
26. Ik verzoek u vriendelijk deze pleitnota aan het proces-verbaal van de zitting te hechten.

Hoogachtend,

Veenendaal, 15 juni 2015

J.P.A. van Schaik